

Medfinansiering slår mot jobb och företag

Regeringen planerar att införa ett så kallat medfinansieringsansvar av sjukpenningen för arbetsgivarna. Enligt det förslag som regeringen presenterat idag ska arbetsgivaren betala 25 procent av sjukpenningen för medarbetare som varit sjukskrivna längre än 90 dagar. Regeringen menar att det ska motivera arbetsgivare att ta ett större ansvar för rehabilitering och förebyggande åtgärder.

Svenskt Näringsliv menar att förslaget är skadligt då den långa sjukfrånvaron ofta saknar koppling till förhållanden som företagen kan påverka. Förslaget försvårar för personer med sjukdomshistorik att få arbete och det ökar företagets ekonomiska risktagande. Förslaget om medfinansiering försämrar därför möjligheterna till att fler ska få jobb.

Medfinansiering sänkte inte sjuktalen förra gången

Medfinansiering har redan testats och ingen forskning har kunnat visa att det gav önskat resultat med lägre sjukskrivningstal förra gången. Det var dåvarande socialdemokratiska regeringen som införde medfinansieringsansvar för arbetsgivarna 2005 efter att sjukskrivningarna hade ökat kraftigt under flera år. Alliansregeringen valde att avskaffa medfinansieringsansvaret i dess första budget hösten 2006. Regelverket ändrades då så att medfinansieringen avskaffades den första januari 2007. Motiveringen i budgetpropositionen löd:

”Regeringen anser att arbetsgivarnas medfinansiering av sjukpenningkostnaden har hämmat särskilt mindre företags vilja att växa och att anställa personal. Dessutom har medfinansieringen försvårat för kroniskt sjuka och människor med funktionshinder att få arbete.”

Inspektionen för socialförsäkring utvärderade vilka effekter som medfinansieringen 2005-2007 fick och skrev så här i rapporten *Arbetsgivares medfinansieringsansvar vid sjukförsäkringen* (Rapport 2015:4):

”ISF har analyserat effekterna på sjukskrivningens längd av de förändrade incitamenten för arbetsgivarna. En övergripande slutsats är att den ökade kostnaden för arbetsgivaren inte förefaller ha haft någon större inverkan på sjukskrivningarnas varaktighet. Analysen försvåras emellertid av att en

jämförelsegrupp saknas och att flera andra politikförändringar genomfördes samtidigt.”

Även Försäkringskassan utvärderade reformen. Myndigheten skriver i rapporten *Analys av sjukfrånvarons variation* (2014:17) att det inte går att utvärdera medfinansieringens effekt på sjukfrånvaron, då många andra förändringar i regelverk och administration skedde samtidigt. Antalet dagar med sjukpenning minskade under perioden efter att medfinansiering infördes – men minskningen var större för arbetslösa än för anställda – vilket innebär att det inte kan fastställas att minskningen berodde på medfinansieringen.

Men trots slutsatserna från såväl dessa myndigheter som den förra regeringen vill nu regeringen återinföra ett medfinansieringsansvar för arbetsgivarna.

Inga enkla svar på varför sjukskrivningarna ökar

Det finns inte några enkla svar på varför sjukskrivningarna åter ökar i Sverige. Jämfört med i början på 2000-talet är nivåerna fortfarande relativt låga. Svenskt Näringsliv är, liksom regeringen, oroad över utvecklingen.

Sverige är unikt bland jämförbara länder när det kommer till fluktuationer i sjukförsäkringen. Få andra länder har under de senaste åren haft sådana kraftiga upp- och nedgångar i antalet sjukskrivningar.

Upp- och nedgångarna i sjukfrånvaron har ingen motsvarighet i upp- och nedgångar i hälsa och arbetsmiljö. Till viss del kan variationerna i sjukfrånvaron förklaras av mängden förtidspensioneringar, förändringar i regelverk, administrationens kapacitet, konjunktur, geografiskt läge och attityder.

Det finns alltså flera olika orsaker som kan ligga bakom de ökande sjukskrivningarna, inte minst avseende psykisk ohälsa. Många gånger är sjukskrivningar en följd av förhållanden som företagen inte kan påverka, medarbetare skadas under fritidsaktiviteter eller har problem i sin livssituation. Ibland blir sjukfrånvaron lång i väntan på medicinsk behandling. Att statistiken visar att ohälsan ökar även bland unga som inte börjat jobba ännu är i sig oroande och ett tecken på att andra saker än arbetsmiljön påverkar.

Det är därför orimligt att regeringen vill tvinga på arbetsgivarna medfinansieringsansvar, då sjukfrånvaron ofta beror på orsaker som ligger utanför deras kontroll.

Kostnaderna för borttagandet av den bortre tidsgränsen lastas över på arbetsgivarna

I februari 2016 avskaffade regeringen den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, trots att flera expertmyndigheter var emot. Det är ett exempel på en förändring i regelverket som påverkar sjukfrånvaron. Avskaffandet kommer att innebära att

sjukskrivningarna nu blir fler och längre. Den bortre tidsgränsen gav drivkrafter som ledde tillbaka i arbete. Att en arbetsgivare med regeringens nya förslag ska betala 25 procent av sjukskrivningar som kan bli mycket långa och sakna bortre tidsgräns är ohållbart.

Risk för ökad selektion och färre anställningar

Att anställa en ny medarbetare innebär ett stort ansvar för arbetsgivare. Förslaget om medfinansiering hotar i första hand de som står längst från arbetsmarknaden. Vem vågar anställa en person med en historik av långvarig eller kronisk sjukdom när man riskerar att få betala 25 procent av personens sjukskrivning?

Medfinansiering riskerar också att minska viljan att anställa generellt eftersom alla medarbetare kan bli sjuka. För en företagare som överväger om företaget har råd med ytterligare anställningar kan medfinansieringen bli det som gör att hon eller han tar beslutet att inte anställa fler, utan istället avvakta.

Sverige behöver fler företagare som vågar anställa. Regeringens uppgift borde vara att underlätta för företag att anställa, inte att försvåra och göra arbetsgivarna mer osäkra.

Arbetsgivarna har redan drivkrafter att minska sjukfrånvaro

Regeringen agerar som om det saknas ekonomiska drivkrafter för arbetsgivarna att vara aktiva i sjukprocessen och att ta tillvara medarbetarnas arbetsförmåga, men så är det inte.

Företagen har mycket starka ekonomiska drivkrafter att vara aktiva. Förutom sjuklön, arbetsgivaravgift som finansierar sjukförsäkringen, premier för kompletterande kollektivavtalad sjukförsäkring och ibland även sjukvårdsförsäkring för medarbetarna, så innebär sjukfrånvaro betydande kostnader för produktionsbortfall och vikarier.

Regeringen hävdar att förslaget är kostnadsneutralt. Men Socialdepartementet vilseleder medvetet när det påstår att en sänkning av arbetsgivaravgiften med 0,16 procentenheter har den effekten. Sjukförsäkringen finansieras genom arbetsgivaravgiften. Trots att kostnaderna för sjukförsäkringen har sjunkit kraftigt över tid har det inte kommit arbetsgivarna till del genom motsvarande minskning av arbetsgivaravgiften. Istället har skattedelen i arbetsgivaravgiften successivt höjts. Detta överuttag motsvarar numera nästan en tredjedel av den totala arbetsgivaravgiften. Arbetsgivarna finansierar alltså redan med råge sjukfrånvaron.